

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: 25 РОКІВ НАУКОВОГО ПОСТУПУ*

М.Т. Степико,
доктор філософських наук, професор

Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД) – базова науково-дослідна установа аналітико-прогнозного супроводження діяльності Президента України.

У різні періоди Інститут підпорядковувався: Адміністрації Президента України (1992–1994), Раді національної безпеки України (1994–1996), Секретареві Ради національної безпеки і оборони України (1996–2000), Адміністрації Президента України (2000–2002). Із 16 грудня 2002 р. Інститут підпорядковано безпосередньо Президентові України.

Організатором і першим директором Інституту був *С.І. Пирожков* (1992–1996). Надалі Інститутом керували: *О.Ф. Бєлов* (1996–2001), *О.С. Власюк* (в. о. директора, 2001–2002), *А.С. Гальчинський* (2002–2005), *І.О. Гринів* (2005), *Ю.Г. Рубан* (2005–2010), *А.В. Єрмолаєв* (2010–2014). З 2014 року директором Інституту є *В.П. Горбулін*.

Національний інститут стратегічних досліджень був утворений Указом Президента України № 127 від 4 березня 1992 р. На кожному етапі діяльності Інститут вирішував актуальні завдання щодо аналітичних і прогнозних розробок з питань стратегічного, геополітичного, суспільно-політичного, соціально-економічного державно-правового, військово-політичного та духовного розвитку України (див. с. 165).

На виконання Указу Президента України від 21 липня 1997 р. № 663 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України» від 17 червня 1997 р. «Про невідкладні заходи щодо

впорядкування системи здійснення державної інформаційної політики та удосконалення державного регулювання інформаційних відносин» в Інституті внесено зміни в науково-дослідну тематику, уточнено завдання та функції, удосконалено організаційно-штатну структуру. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 16 лютого 1997 р. № 171 «Питання Національного інституту стратегічних досліджень» розширено мережу філіалів у регіонах України, зокрема в Автономній Республіці Крим, Донецькій, Закарпатській, Львівській та Одеській областях створено регіональні інформаційно-аналітичні центри, а в 1999 р. утворено Центр інформаційних ресурсів і технологій.

У 2002, 2003, 2007, 2010 рр. відбувалися зміни в структурі НІСД, напрямах його статутної діяльності. Так, у 2002 р. при Інституті створено Центр інвестиційно-інноваційної політики та Соціологічну службу, у 2003 р. проведено комплексну перебудову Інституту, закінчено формування філіалів у Львові та Одесі.

Згідно з Указом Президента України від 16 грудня 2002 р. НІСД виконує організаційний, методичний та науковий супровід підготовки проектів щорічних послань Президента України до Верховної Ради України, подає на розгляд безпосередньо Главі держави проекти програмних документів, експертизи нормативно-правових

* Див. Степико М.Т. Національний інститут стратегічних досліджень: 25 років наукового поступу. – Стратегічна панорама. – 2017. – № 1. – С. 80–95.

актів, аналітичні довідки і пропозиції щодо основних засад внутрішньої та зовнішньої політики, шляхів вирішення загальнодержавних і регіональних проблем суспільного розвитку.

Протягом усього терміну своєї роботи Інститут забезпечує широку публічну експертну підтримку політичної позиції Президента України шляхом проведення «круглих столів», наукових конференцій, засідань експертних груп тощо, тематика і завдання яких визначаються проблемами, над якими Інститут працює, актуальними питаннями внутрішньої та зовнішньої політики, здійснює також координаційні функції стосовно проведення наукових досліджень з тематики національної безпеки та оборони України.

Інститут встановив, підтримує та розвиває творчі контакти з різними міжнародними організаціями та структурами, у т. ч. з представництвом ООН в Україні, а також із багатьма зарубіжними науковими центрами, інститутами, університетами, зокрема КНР, США, Канади, Великої Британії, Німеччини, Польщі, Словаччини, Австрії, Литви, Японії та ін.

З липня 1999 р. в НІСД і Національному інституті українсько-російських відносин (НІУРВ) розпочала роботу спільна спеціалізована вчена рада із захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук із 4 спеціальностей у галузі політичних, філософських, економічних і технічних наук.

Важливою подією 1998 р. став вихід у світ першого числа журналу «Стратегічна панорама».

У 1998–1999 рр. НІСД виконав 39 державних наукових проєктів. За підсумками досліджень опубліковано 71 працю – монографії, наукові доповіді, інформаційно-аналітичні огляди і звіти загальним накладом близько 10 тис. прим. Вони надсилалися майже 200 постійним адресатам, серед яких члени РНБОУ, керівництво та фахівці Адміністрації Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, міністерств і відомств, дипломатичних представництв України за кордоном, місцевих органів державної влади, а також вітчизняні та зарубіжні наукові й навчальні заклади, провідні бібліотеки України.

У ці роки співробітники Інституту брали участь у підготовці низки проєктів законів України («Про ратифікацію Угоди між Україною та Російською Федерацією про статус та умови пере-

бування Чорноморського флоту», «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях», «Про захист населення і територій при надзвичайних ситуаціях», «Про інформаційний суверенітет України» та ін.), працювали в складі офіційних делегацій України, міжвідомчих і відомчих комісій і робочих груп (зокрема, щодо врегулювання питань юрисдикції та взаємних розрахунків між урядами України та РФ у зв'язку з тимчасовим перебуванням на території України Чорноморського флоту РФ, та інших актуальних міждержавних угод; розроблення «Балтійської стратегії», Стратегії забезпечення економічної безпеки України, Концепції реалізації в Україні Угоди про створення зони вільної торгівлі держав СНД, підготовки матеріалів з проблем подолання «тінізації» економіки та ін.).

У цей період теоретичні проблеми національної безпеки України висвітлювались у колективних та авторських монографіях НІСД: «Оцінка й аналіз фонових ризиків смертності в Україні» (А.Б. Качинський, С.І. Пирожков, Г.А. Хміль), «Без'ядерний статус і національна безпека України» (Г.М. Перепелиця), «Соціально-політична стабільність у регіоні: етнополітичні та міжконфесійні чинники» (О.І. Уткін), «Економічна стратегія держави у нестабільних ринкових економічних системах» (Я.А. Жаліло), «Національно-політичні рухи та їхній вплив на державне управління» (С.І. Здіорук, В.Г. Кремень, М.Д. Міщенко), «Україна – 2000 і далі: геополітичні пріоритети та сценарії розвитку» (колективна), «Спеціальні інформаційні операції та пропагандистські кампанії» (О.В. Литвиненко), «Міжнародні християнські організації і національна безпека України» (С.В. Сьомін) та багатьох інших.

У 2001 р. співробітники Інституту брали участь у розробці проєктів Концепції національної безпеки України, Стратегії демократичного цивільного контролю в оборонній сфері, Воєнної доктрини України, Концепції та Програми забезпечення економічної безпеки України, підготовці Програми економічного співробітництва України з Російською Федерацією на період до 2007 року, законів України; залучалися до складу офіційних делегацій України, міжвідомчих і відомчих, урядових та інших комісій і робочих груп.

В Інституті постійно діяв «круглий стіл» «Безпека економічних трансформацій». Крім цього, було організовано ще 8 конференцій, семінарів, інших «круглих столів».

Науковці Інституту розробили й реалізували технологію єдиного інформаційного простору та комутованого мережевого середовища між РНБОУ, Національним інститутом проблем міжнародної безпеки, Міністерством закордонних справ України, Міністерством оборони України та Центром стратегічного планування при Президентові України. Було організовано доступ до світових інформаційних ресурсів через *ISP* (*Internet Service Provider*).

Теоретичні, концептуальні та методологічні аспекти стратегії суспільного розвитку України аналізувались у 18 наукових працях, опублікованих у 2001 р.: монографіях, препринтах, наукових доповідях, інформаційно-аналітичних оглядах. Серед фундаментальних досліджень – колективна монографія «Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти» (головний редактор О.Ф. Белов), «Стратегічні інтереси України в країнах Чорноморського регіону та проблеми національної безпеки» (Б.О. Парахонський, М.М. Гончар, В.Л. Кузнецов та ін.), препринт «Методологічні засади розробки нової редакції концепції національної безпеки України» (О.М. Гончаренко, Е.М. Лисицин), монографії «Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращання» (А.Б. Качинський), «Воєнна безпека України на межі тисячоліть» (Г.М. Перепелиця, В.С. Корендович, А.М. Павленко, А.А. Соболев, О.О. Нестеров) та інші актуальні видання.

У 2002 р. за роботу «Науково-методологічне забезпечення системи національної безпеки України», яка тривала 10 років, колективу авторів присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки. Серед лауреатів – О.Ф. Белов (керівник), Ю.М. Пахомов, С.І. Пирожков, О.С. Власюк, Л.О. Бакаєв, В.М. Геєць, В.П. Шкідченко, В.І. Мунтіян, В.П. Горбулін, Б.В. Губський, знані в Україні вчені-економісти, громадські та політичні діячі, керівники установ і відомств.

Упродовж 2001–2002 рр. НІСД працював над 21 державним науковим проектом. Підготовлено 214 науково-аналітичних матеріалів з різних проблем суспільного, економічного, політичного, соціального розвитку України. Окремі з них використовувалися для підготовки указів і розпоряджень Президента України, інших актів законодавства. За 2002 р. створено 20 наукових праць – монографій, препринтів, матеріалів «круглих столів». Серед них – фундаментальна

праця науковців Інституту «Стратегії розвитку України: теорія і практика», приурочена до 10-річчя Інституту.

У 2003 р. науково-дослідна робота НІСД здійснювалася в межах 7 загальноінститутських наукових проектів, унаслідок чого Інститутом підготовлено 979 аналітичних записок, 34 випуски щотижневого моніторингу найважливіших подій суспільного розвитку, велику кількість науково-аналітичних матеріалів з різних проблем суспільно-політичного, економічного та соціального розвитку України, зміцнення національної безпеки та обороноздатності України, удосконалення її зовнішньої та внутрішньої політики.

У 2003 р. розпочала роботу аспірантура НІСД із 9 спеціальностей.

Упродовж 2003 р. опубліковані: 8 монографій, 13 матеріалів «круглих столів» та конференцій (із 25 проведених), 18 статей у «Стратегічній панорамі», 185 – в інших наукових виданнях. Наукова спільнота, політики, громадяни позитивно оцінили започаткований щорічник «Україна: стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки».

У цьому ж році побачили світ проект Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2002 році», Стратегія економічного та соціального розвитку України на 2004–2015 рр., «Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика» (Я.А. Жаліло), «Інформаційні впливи та операції. Теоретико-аналітичні нариси» (О.В. Литвиненко), «Конфлікти в посткомуністичній Європі» (Г.М. Перепелиця), «Конкурентоспроможність національної економіки: сутність та умови забезпечення» (колективна), «Специфіка становлення громадянського суспільства в Україні» (Т.В. Розова, В.Ю. Барков) та ін.

У 2004 р. Інститут виконував завдання, визначені в його Статуті, здійснював координацію наукових досліджень з іншими науково-дослідними структурами й установами. Наприклад, над текстом Послання Президента України працювали більшість науковців НІСД, а також відомі українські економісти, політологи, соціологи.

Фундаментальне наукове дослідження «Українська політична нація: генеза, стан, перспективи»

увійшло до десятки найкращих видань України 2004 р. Серед інших непересічних видань – «Переяславська угода 1654 року: історичні уроки для Українського народу».

У 2005 р. наукові підрозділи Інституту виконували 7 науково-дослідних проєктів, серед них: Проєкт щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України; «Щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку України»; «Нова хвиля економічних реформ: загальнодержавний та регіональний контекст»; «Внутрішньополітичні перетворення в Україні: проблеми реалізації»; «Гуманітарні пріоритети суспільно-політичного розвитку України»; «Стратегія України в галузі зовнішньої політики, безпеки та оборони»; «Оборонно-промислова політика України в умовах трансформації: проблемні питання і перспективи їх вирішення».

Результати розробок упроваджені в науковій продукції Інституту: проєкті Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2005 році», щорічнику «Україна: стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки – 2005», препринтах, аналітичних доповідях, інформаційно-аналітичних матеріалах, публікаціях у наукових виданнях та ЗМІ, монографіях «Український соціум» (О.С. Власюк, В.С. Крисаченко, М.Т. Степико та ін.); «Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку» (за ред. З.С. Варналія); «Суспільно-релігійні відносини: виклики Україні XXI століття» (С.І. Здіорук).

Протягом 2006 р. Інститут подав до органів влади 142 матеріали, забезпечено видання (разом із регіональними філіалами) 13 монографій, аналітичних доповідей, брошур, 9 матеріалів «круглих столів», 33 статті співробітників Інституту опубліковано в журналі «Стратегічна панорама». Започатковано видання наукового збірника «Стратегічні пріоритети», його перший випуск вмістив 25 статей. Близько 250 публікацій співробітників НІСД надруковано в інших наукових виданнях.

Інститут (м. Київ) і його регіональні філіали у містах Дніпропетровську, Донецьку, Львові, Одесі, Сімферополі, Ужгороді, Харкові провели та долучилися до участі в 65 комунікативних заходах, 32 з них відбулися в столиці, 33 – у містах, де працювали філіали.

За даними на кінець 2006 р. в НІСД здійснювалася підготовка 45 аспірантів (17 – з відривом від виробництва), 7 докторантів і 20 здобувачів наукового ступеня кандидата наук.

Наприкінці 2007 р. у складі головного Інституту (м. Київ) діяли 7 функціональних та 11 наукових підрозділів, Центр нормопроектного забезпечення діяльності Президента України. В Інституті та його філіалах станом на кінець 2007 р. працювали 20 докторів і 53 кандидати наук.

З 2007 р. робота НІСД здійснювалася в новій формі прикладних наукових досліджень за такими основними напрямками: підготовка Послання Президента України до Верховної Ради України; аналітико-прогнозне супроводження діяльності Глави держави; інформаційно-комунікативне супроводження політики Президента України; розвиток міжнародного партнерства і співробітництва.

Упродовж 2008 р. з метою підвищення рівня аналітико-прогнозного супроводження діяльності Президента України проводилися експертні дискусії («Проблеми української економіки: внутрішні суперечності чи результат світової фінансової кризи», «Російсько-грузинський конфлікт: причини та наслідки для європейської безпеки», «Вибори в Києві: сценарії та прогнози»), «круглий стіл» «100 днів українського уряду: успіхи, проблеми, перспективи», друкувалися аналітичні доповіді та матеріали. Було підготовлене видання «Голодомор в Україні 1932–33 років за документами Політичного архіву Міністерства закордонних справ».

У 2008 р. результатом співпраці Інституту та Національної конституційної ради став спеціальний випуск наукового збірника «Стратегічні пріоритети» – «Конституційний процес в Україні» (2008, № 2 (7)), присвячений питанням конституційної реформи в Україні.

Цього ж року були надруковані колективна монографія «Україна в 2008 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку» та підсумкове видання «Україна у 2008 році: процеси, результати, перспективи. Біла книга державної політики». До важливих наукових результатів Інституту цього року належать Концепція гуманітарного розвитку України, підготовлена на виконання Указу Президента України від 11 січня 2008 р. № 12/2008, та організаційне, науково-інформаційне забезпечення міжнародного форуму «Європа – Україна».

Складником статутних завдань Інституту стала нормопроектна робота, відповідно до Указу Президента України від 4 лютого 2008 р. № 83/2008 «Про деякі питання Центру нормопроектного забезпечення діяльності Президента України», відбувалося становлення структурного підрозділу. У цей та наступні роки проводилися наукові дослідження, експертизи проектів нормативно-правових актів, готувалися законопроекти з удосконалення законодавчого врегулювання конституційних прав громадян, чинного законодавства України з питань національної безпеки та оборони України, адміністративного законодавства України тощо.

Протягом 2008 р. до Секретаріату Президента України та інших органів державної влади подано більше 290 аналітичних матеріалів, 26 проектів нормативно-правових актів та 28 наукових експертиз проектів таких актів, програмних документів, концепцій; підготовлено близько 20 аналітичних матеріалів за зверненнями РНБОУ, Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду України тощо; проведено близько 80 «круглих столів», конференцій, семінарів за участю широкого кола науковців, фахівців, експертів, політиків; надруковано 7 монографій, 17 матеріалів «круглих столів» та конференцій; підготовлено повний річний комплект збірника «Стратегічні пріоритети»; науковці НІСД опублікували понад 300 статей у наукових виданнях.

У 2009 р. НІСД продовжував працювати над зазначеними вище проблемами, проводилися соціологічні дослідження з актуальних суспільно-політичних і соціально-економічних проблем країни, наприклад проєкції економічної кризи на політичні симпатії громадян; ставлення громадян до фінансово-економічного стану країни тощо.

Із залученням авторитетних фахівців, представників широкої громадськості підготовлена Біла книга державної політики «Україна в 2009 році: конституційний процес і перспективи країни», в якій зосереджено увагу на аналізі конституційних ініціатив Президента України та результатах всенародного обговорення проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України». Під час її підготовки було систематизовано 8200 звернень і пропозицій громадян до законопроекту.

У монографії «Україна в 2005–2009 рр.: стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку» представлено

системний аналіз державної політики України за вказаний період.

Протягом 2010 р. до Адміністрації Президента України та інших органів державної влади надіслано 273 аналітичні матеріали; 8 проектів нормативно-правових актів та 518 наукових експертиз проектів нормативно-правових актів.

НІСД виконував науково-дослідні роботи з розробки на замовлення програмних документів, концепцій; підготовлено 40 аналітичних матеріалів на звернення Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, РНБОУ, Міністерства економіки України, Міністерства юстиції України, МОН України та ін. Видано 23 одиниці друкованої наукової продукції; підготовлено 4 номери збірника «Стратегічні пріоритети» за 2010 р. Зокрема, розроблено Стратегію соціально-економічного розвитку Сумської області на період до 2015 р., Програму розвитку АР Крим у сфері туризму та курортів на 2011–2015 роки та Модель соціально-економічного розвитку АР Крим до 2020 року.

Відповідно до наукових проектів та за дорученнями Адміністрації Президента України проведено 45 конференцій, «круглих столів», семінарів, до яких залучалися провідні українські науковці, експерти, політики.

В Інституті здійснювалася підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації: навчалися 84 аспіранти (31 – з відривом і 53 – без відриву від виробництва), 7 докторантів. З метою підготовки й захисту кандидатської дисертації прикріплено 17 здобувачів наукового ступеня кандидата наук.

На виконання постанов Президії ВАК України № 6–08/6 від 6 жовтня 2010 р., № 101–06/8 від 22 грудня 2010 р. у НІСД створено спеціалізовані вчені ради Д 26.718.01 та Д 26.718.03 з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук за спеціальностями 21.04.01 – економічна безпека держави (економічні науки); 21.01.01 – основи національної безпеки держави (політичні науки); 21.03.01 – гуманітарна і політична безпека держави (філософські науки) відповідно.

У 2011 р. НІСД завершив 20 науково-дослідних робіт за бюджетною програмою прикладних досліджень із стратегічних проблем внутрішньої

та зовнішньої політики. У межах виконання НДР підготовлено Проект щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «**Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2011 році**», надрукований у виданні «Модернізація України – наш стратегічний вибір».

У цьому ж році оприлюднено значну кількість колективних та індивідуальних монографій, матеріалів «круглих столів» та конференцій. Ось деякі з них: «Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки» (В.П. Горбулін, А.Б. Качинський); «Державні фінанси України: досвід та перспективи реформ» (О.О. Молдован); «Українська ідентичність: феномен та засади формування» (М.Т. Степико); «Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості» (за ред. С.О. Білої); «Військово-технічне співробітництво в умовах глобалізації: український вимір» (за заг. ред. О.В. Литвиненка); аналітичні доповіді: «Україна – НАТО: нові умови та реалії співробітництва» (О.С. Александров; упорядн. В.М. Бегма, Н.Г. Діденко, О.О. Резнікова; за заг. ред. О.В. Литвиненка); «Проблеми становлення накопичувальної складової пенсійного забезпечення в Україні» (О.П. Коваль); «Три роки членства у СОТ: тенденції зовнішньої торгівлі України у посткризовий період» (І.В. Клименко, О.А. Федірко, І.В. Ус); «Тінюва економіка в Україні: масштаби та напрямки подолання» (Т.А. Тишук, Ю.М. Харазішвілі, О.В. Іванов та ін.); «Інформаційні технології як фактор суспільних перетворень в Україні» (М.А. Ожеван, С.Л. Гнатюк, Т.О. Ісакова; за заг. ред. Д.В. Дубова). Вийшли друком 4 науково-аналітичні щоквартальні збірники «Стратегічні пріоритети».

На той час в Інституті працювали 17 докторів наук, 75 кандидатів наук; серед яких – 10 професорів, 15 доцентів, 13 старших наукових співробітників. Почесне звання України «заслужений» мали 15 працівників.

У 2011 р. тривала міжнародна співпраця НІСД з такими науковими інституціями, як польський Інститут східноєвропейських досліджень, зокрема в межах організації щорічного міжнародного «Економічного Форуму» (м. Криниця-Здруй, Польща); Китайська академія сучасних міжнародних відносин; Європейський центр досліджень проблем безпеки ім. Дж. Маршалла (США – Німеччина); Дослідницький Центр Словацької асоціації зовнішньої політики (RC SFPA, м. Братислава, Словацька Республіка);

Всесвітній інститут з ядерної безпеки (WINS, Відень, Австрія); Польський центр східних досліджень (OSW, м. Варшава, Республіка Польща); Російський інститут стратегічних досліджень (РІСД, Москва, РФ); Центр стратегічних і міжнародних досліджень (CSIS, Нью-Йорк, США).

30 березня 2012 р. відбулася наукова конференція «**Національні стратегії в епоху глобальних трансформацій**» з нагоди 20-ї річниці створення Інституту. У заході взяли участь Президент України, провідні науковці та експерти наукових та експертно-аналітичних установ, представники органів державної влади, громадських об'єднань, засобів масової інформації тощо. Працівникам НІСД було вручено державні нагороди.

У 2012 р. Інститут завершив 19 науково-дослідних робіт за бюджетною програмою «Прикладні розробки та дослідження у сфері державного управління, стратегічних проблем внутрішньої і зовнішньої політики та з питань посередництва і примирення при вирішенні колективних трудових спорів (конфліктів)».

У межах виконання НДР «Проект щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України» науковцями НІСД із залученням провідних фахівців підготовлено Проект щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «**Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2012 році**». До Адміністрації Президента України та інших органів державної влади подано 379 аналітичних матеріалів; 3 проекти нормативно-правових актів та 339 науково-правових експертиз проектів законів та інших нормативно-правових актів. Переважна більшість аналітичних матеріалів розміщена на веб-сайті Інституту.

Було видано 48 друкованих видань; опубліковано понад 230 статей. Підготовлено 4 номери збірника «Стратегічні пріоритети» та щорічний альманах «Ойкумена». Зареєстровано нове періодичне видання НІСД – журнал «Pro Futuro» («Для майбутнього»).

Серед науково-дослідних робіт, які НІСД виконував на замовлення інших установ, – розроблення «Стратегії економічного і соціального розвитку Кіровоградської області на 2013–2020 рр.».

У 2012 р. Інститут продовжував розвивати наукове співробітництво із вказаними раніше зарубіж-

ними науково-дослідницькими центрами з КНР, Словаччини, Австрії, ФРН, Польщі, Німеччини, США. Відбувався обмін візитами делегацій. Було започатковано і налагоджено співробітництво з Центром стратегічних досліджень при Президентові Азербайджанської Республіки (ЦСДА). На прохання Японського атомного промислового форуму (ЯАПФ) і Посольства Японії в Україні продовжено низку експертних зустрічей представників влади і наукових організацій Японії, залучених до вирішення завдань із подолання наслідків аварії на АЕС у м. Фукусіма, з фахівцями Інституту й представниками українських організацій та установ, що мають відношення до ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, з метою надання консультацій і матеріалів щодо передачі досвіду України з подолання наслідків аварії на АЕС.

У 2012 р. значний творчий доробок фахівців Інституту втілювався у численних друкованих виданнях, наприклад, аналітичних доповідях: «Бюджетна політика в Україні в умовах ризиків сповільнення економічної динаміки» (О.О. Молдован, О.С. Біла, О.В. Шевченко та ін.), «Шляхи протидії прихованому впливу капіталу з України» (Т.А. Тищук, О.В. Іванов), «Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення» (Т.П. Попченко) та ін.; монографіях: «Інвестиційна безпека перехідних економік в умовах глобальної інтеграції: теоретико-методологічні підстави та прикладні аспекти» (за ред. В. Андрійчука, М. Флейчук, А. Мокія), «Ризики європейського інтеграційного проекту: виклики та можливості для України» (І.В. Клименко, І.В. Ус), «Стратегічні пріоритети безпечного розвитку України на засадах зеленої економіки» (В.Г. Потапенко) та ін.; збірниках матеріалів: «Українська політична нація: проблеми становлення» (за ред. М.М. Розумного (заг. ред.), М.Т. Степика, В.М. Яблонського), а також багатьох інших актуальних публікаціях.

У 2013 р., здійснюючи аналітико-прогнозне супроводження діяльності Президента України, Національний інститут стратегічних досліджень завершив 19 науково-дослідних робіт за бюджетною програмою «Фундаментальні та прикладні розробки та дослідження у сфері державного управління, стратегічних проблем внутрішньої і зовнішньої політики та з питань посередництва і примирення при вирішенні колективних трудових спорів (конфліктів)», а також працю-

вав над науково-аналітичними й прогнозними дослідженнями відповідно до своєї статутної діяльності. У межах виконання НДР «Проект щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України» підготовлено Проект щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України, що побачив світ у виданні «**Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2013 році**».

Зростала й наукова когорта Інституту: станом на кінець 2013 р. тут працювали 22 доктори наук, 99 – кандидатів наук, вчене звання професора мали 14 фахівців, доцента – 19, старшого наукового співробітника – 22. Почесне звання України «заслужений» мали 27 працівників Інституту.

У 2013 р. Адміністрації Президента України та іншим органам державної влади працівники Інституту надали 403 аналітичні матеріали; до Адміністрації Президента України було направлено 549 науково-правових експертиз нормативно-правових актів, винесених на розгляд Верховної Ради України за процедурою першого читання.

Видано 31 друковане видання, із них: 3 – монографії, 23 – аналітичні доповіді; 3 – збірники матеріалів комунікативних заходів; підготовлено 4 випуски збірника «Стратегічні пріоритети», в яких розміщено 73 статті науковців Інституту, статті інших учених. Підготовлено один випуск науково-публіцистичного журналу «*Pro Futuro*».

Протягом року фахівці Інституту працювали в складі кількох урядових комісій, низки міжвідомчих робочих груп. Крім того, у 2013 р. фахівцями Інституту на замовлення Міністерства соціальної політики України та Міністерства економічного розвитку і торгівлі АР Крим виконано 4 науково-дослідні роботи.

У 2013 р. прийом до аспірантури здійснювався за спеціальностями 21.01.01 «Основи національної безпеки держави» (політичні науки) та 21.04.01 «Економічна безпека держави» (економічні науки); було зараховано 15 осіб, до докторантури – 2 особи. Протягом року захищено 9 дисертацій: 3 – на здобуття наукового ступеня доктора наук, 6 – кандидата наук.

У 2013 р. фахівцями Інституту опубліковано чимало наукових праць, у т. ч. аналітичні доповіді: «Перспективи економіки України в умовах глобальної макроекономічної нестабільності»

(Я.А. Жаліло, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська та ін.), «Організаційно-економічні інструменти державної аграрної політики в Україні» (В.М. Русан, О.В. Собкевич, А.Д. Юрченко), «Модернізаційні пріоритети реформування транспортно-дорожнього комплексу в Україні» (О.В. Собкевич, К.М. Михайличенко, О.Ю. Ємельянова), «Особливості формування сучасної зовнішньої політики Російської Федерації» (М.Ф. Єжеев, В.В. Орлик, Н.І. Мхитарян; за ред. А.З. Гончарука) та ін.; монографії: «Міжнародне безпекове середовище: виклики і загрози національній безпеці України» (Б.О. Парохонський, Г.М. Яворська, О.О. Резнікова; за ред. К.А. Кононенка), «Явище політичної корупції: теоретико-методологічний аналіз» (Г.В. Кохан), «Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень» (А.Б. Качинський) та ін.; збірники матеріалів конференцій, «круглих столів» та експертних нарад: «Стратегічні пріоритети політики України в Чорноморському регіоні» (М.О. Воротнюк, А.М. Захарченко, І.В. Максименко та ін.; за ред. А.О. Филипенка).

У 2013 р. реалізовувались угоди про співробітництво з Дослідницьким центром Словацької асоціації зовнішньої політики, Всесвітнім інститутом з ядерної безпеки (*WINS*, Відень, Австрія), Центром стратегічних досліджень при Президентові Азербайджанської Республіки. Підписано рамковий документ про співробітництво з Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН), що входить до Системи ООН в Україні.

Суспільно-політичні зміни, що відбулися в Україні в 2013–2014 роках, привели до повного перезавантаження завдань Національного інституту стратегічних досліджень. До Адміністрації Президента України та інших органів державної влади направлено 305 аналітичних матеріалів.

На виконання статутного завдання Національного інституту стратегічних досліджень та Розпорядження Президента України № 1126/2014-рп від 28 жовтня 2014 р. підготовлено **Проект позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України у сфері національної безпеки** із розробленням Проекту Стратегії національної безпеки України спільно з РНБОУ із залученням провідних фахівців у цій галузі.

У 2014 р. надруковано 22 наукові видання, підготовлено до друку 2 монографії; до щокварталь-

ного збірника «Стратегічні пріоритети» науковці Інституту подали 90 статей.

У межах реалізації науково-дослідних робіт та у відповідь на події в країні проведено 38 комунікативних заходів за участі представників органів державної влади, провідних науковців, експертів неурядових організацій. Для висвітлення їхньої роботи налагоджено постійне інформаційне співробітництво з телеканалами, друкованими та електронними ЗМІ.

Протягом 2014 р. відбулися 3 засідання Міжвідомчої експертної робочої групи (МЕРГ) з питань протидії загрозам розповсюдження зброї та матеріалів масового знищення, а також пов'язаних з ними терористичних загроз і захисту критично важливої для забезпечення життєдіяльності держави інфраструктури. Фахівці Інституту працювали у складі урядових комісій, міжвідомчих робочих груп.

На кінець 2014 р. загальна чисельність аспірантів та докторантів сягнула 62 осіб, із них: 54 аспіранти (25 навчалися з відривом від виробництва і 29 – без відриву від виробництва) і 8 докторантів. З метою підготовки і захисту дисертацій прикріплено трьох здобувачів наукового ступеня кандидата наук. Протягом року на засіданнях спеціалізованої вченої ради Д 26.718.01 відбулися захисти двох дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.01 «Економічна безпека держави».

Колектив Інституту станом на грудень 2014 р. налічував 29 докторів наук та 90 – кандидатів наук. В Інституті працювали 14 професорів, 20 доцентів та 21 старший науковий співробітник. Почесні звання України мали 17 працівників.

За мобілізацією в зону АТО направлені С.О. Зубченко та О.А. Іванишин.

Фахівці Інституту у 2014 р. підготували до друку багато наукових робіт, зокрема: аналітичні доповіді: «Стратегія реформування системи державних фінансів України: завдання, пріоритети, механізми» (О.О. Молдован), «Перекази мігрантів з-за кордону: обсяги, канали, соціально-економічне значення» (О.А. Малиновська), «Пенсійний вік: іноземний досвід та вітчизняні реалії» (О.П. Коваль), «Проблеми та пріоритети модернізації української культурної політики» (С.І. Здіорук, А.О. Астаф'єв, М.Т. Степико

та ін.; за заг. ред. С.І. Здіорука), «Особливості захисту персональних даних у сучасному кібер-просторі: правові та техніко-технологічні аспекти» (С.Л. Гнатюк) та ін.; монографії: «Виклики модернізації в Україні: політичні аспекти» (М.О. Паламарчук; за ред. О.В. Литвиненка); збірники матеріалів «круглих столів», міжнародних науково-практичних конференцій та науково-експертних матеріалів, інші праці з актуальних питань життєдіяльності країни.

Упродовж 2015 р. Інститут оперативно реагував на динамічні суспільно-політичні зміни в країні та світі. Згідно зі статутним завданням Інституту та Розпорядженням Президента України № 229/2015-рп від 26 лютого 2015 р. підготовлено Проект Послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє та зовнішнє становище України, оприлюднене у виданні «Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році». Координацію робіт із підготовки Аналітичної доповіді здійснював директор Інституту В.П. Горбулін.

До Адміністрації Президента України та інших органів державної влади у 2015 р. надіслано 295 аналітичних матеріалів.

Фахівці Інституту працювали у складі урядових комісій, міжвідомчих робочих групах, брали участь в експертному забезпеченні роботи української делегації у Тресторонній переговорній контактній групі з врегулювання ситуації на сході України. Директор Інституту В.П. Горбулін представляв Україну в політичній підгрупі на Мінських переговорах. Аналітичні матеріали, підготовлені різними підрозділами Інституту, надавалися Адміністрації Президента, Раді національної безпеки та оборони України та безпосередньо учасникам переговорного процесу від України.

На виконання Указу Президента України № 605/2015 від 23 жовтня 2015 р. у складі Національного інституту стратегічних досліджень створено Центр досліджень проблем Російської Федерації з метою системного аналізу проблемних питань у відносинах з РФ, вироблення пропозицій щодо забезпечення національних інтересів України. Це зумовило корекцію планів наукової діяльності Інституту. Указом Президента України № 656/2015 від 24 листопада 2015 року внесено відповідні зміни до Статуту Інституту.

У 2015 р. на замовлення інших установ виконано 5 науково-дослідних робіт: «Розробка проекту Енергетичної стратегії України на період до 2030 року»; «Нормативно-правові й інституційні засади удосконалення державної політики щодо зняття з експлуатації ЧАЕС і перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему»; «Науково-експертний висновок до проекту Закону України «Про внутрішній водний транспорт»; «Розробка проекту нової редакції Морської доктрини України на період до 2035 року»; «Розробка проекту нової редакції Морської доктрини України на період до 2035 року» проводилося на замовлення Державної установи «Держгідрографія».

Протягом року надруковано 9 наукових видань, одне з них — «Україна і світ: дев'ятий вал чи китайська стіна» (В.П. Горбулін, О.С. Власюк, С.В. Кононенко). У роботі висвітлено політико-теоретичні, геополітичні, культурно-історичні й зовнішньополітичні аспекти збройного конфлікту на Донбасі. Запропоновано прогностичні сценарії подальшої еволюції конфліктної ситуації на двосторонньому, регіональному та глобальному рівнях. Виокремлено й витлумачено джерела зовнішньополітичної поведінки сучасної Росії щодо України та решти держав пострадянського простору. На підставі досвіду конфлікту на Донбасі визначено стратегію й систематизовано тактики протидії зовнішній агресії.

Підготовлено 4 номери «Стратегічних пріоритетів», один номер науково-практичного журналу «Стратегічна панорама», до яких увійшли 64 статті науковців Інституту.

Підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації продовжувалася. Загальна чисельність здобувачів — 67 осіб, із них: 60 аспірантів (24 здобували освіту з відривом від виробництва і 36 — без відриву від виробництва) і 7 докторантів.

На засіданнях спеціалізованої вченої ради Д 26.718.01 відбулися захисти однієї докторської та чотирьох кандидатських дисертацій за спеціальністю 21.04.01 — економічна безпека держави (економічні науки); спеціалізованої вченої ради Д 26.718.03 відбувся захист 1 кандидатської дисертації за спеціальністю 21.01.01 — основи національної безпеки держави (політичні науки).

Над науковими дослідженнями працювали 199 працівників, із них: докторів наук — 22, кандидатів наук — 65; у т. ч.: професорів — 13, до-

центів — 16, старших наукових співробітників — 14 осіб. Почесне звання України «заслужений» мали 15 працівників.

У межах виконання теми **«Стратегія безпеки України: від війни до миру»** підготовлено українською, російською та англійською мовами монографію «Донбас і Крим: ціна повернення» (за заг. ред. В.П. Горбуліна, О.С. Власюка, Е.М. Лібанової, О.М. Ляшенко). У роботі обґрунтовується позиція України та висвітлюються підходи ЄС та Росії до врегулювання ситуації на Донбасі в Мінському процесі. Визначені умови реінтеграції та пріоритети відновлення Донбасу. Окреслені шляхи подолання соціальних наслідків збройної агресії Росії проти України. Розроблені прогнози розвитку подій на Донбасі та довкола Криму, а також сценарії майбутнього України в глобалізованому світі.

Результати дослідження з теми **«Удосконалення системи забезпечення національної безпеки України»** (керівник — О.О. Резнікова, к. е. н., с. н. с., завідувач відділу проблем національної безпеки) висвітлено в аналітичній доповіді «Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України» та 11 аналітичних записках.

З теми НДР **«Пріоритети оборонної політики України»** (керівник — В.М. Бегма, д. е. н., доцент, головний науковий співробітник відділу воєної та воєнно-економічної політики) проведено дослідження стосовно визначення місця України в європейському регіональному безпековому просторі в умовах загострення воєнно-політичної обстановки. Результати дослідження висвітлено в 9 аналітичних записках.

За результатами виконання НДР **«Економічний розвиток України та економічна безпека держави»** (керівник — Я.Б. Базилюк, к. е. н., доцент, завідувач відділу економічної безпеки) визначено тренди внутрішнього та зовнішнього середовища, що зумовлюють ключові ризики економічній безпеці України. Результати дослідження висвітлено в аналітичній доповіді «Дисбаланси та механізми розвитку внутрішнього ринку України в умовах військових дій на Донбасі» та 19 аналітичних записках.

У НДР **«Забезпечення фінансової безпеки держави в умовах реформування економіки України»** (керівник — Л.Г. Шемаєва, д. е. н., професор, завідувач відділу фінансової безпеки) досліджу-

валися проблеми у сфері бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики, банківського нагляду, розвитку ринку фінансових послуг та забезпечення безпеки та зміцнення фінансової безпеки держави в умовах реформування економіки України на стратегічну перспективу. Результати дослідження висвітлено в аналітичній доповіді «Пріоритети реформування та напрями перспективного розвитку міжбюджетних відносин в умовах бюджетної децентралізації в Україні» та 13 аналітичних записках.

Науково-дослідна робота **«Проблеми та пріоритети забезпечення енергетичної та техногенної безпеки»** (керівник — О.М. Суходоля, д. н. держ. упр., професор, завідувач відділу енергетичної та техногенної безпеки) була присвячена дослідженню загроз у сфері енергетичної та техногенної безпеки, їхньому впливу на стан національної безпеки України. Результати дослідження висвітлено в 13 аналітичних записках.

За результатами виконання НДР **«Соціальна політика в умовах посилення зовнішніх та внутрішніх загроз: виклики та напрями реформування»** (керівник — О.І. Цимбал, д. е. н., с. н. с., завідувач відділу соціальної безпеки) визначено соціально-економічні та політичні обмеження для реформування соціальної політики та здійснено оцінку стану соціальної безпеки в умовах посилення внутрішніх і зовнішніх загроз. Розкрито головні умови ефективного соціального захисту населення, напрями вдосконалення соціального захисту військовослужбовців та їхніх сімей, проаналізовано проблеми життєзабезпечення внутрішньо переміщених осіб. Результати дослідження висвітлено у двох аналітичних доповідях і 13 аналітичних записках.

У результаті виконання НДР **«Пріоритети формування державної регіональної політики»** (керівник — Д.І. Олійник, д. е. н., професор, головний науковий співробітник відділу регіональної політики) визначено механізми й інструменти збалансування регіонального розвитку та проведення реформи адміністративно-територіального устрою. Сформовано низку рекомендацій щодо ефективної реалізації державної регіональної політики з метою активізації соціально-економічного розвитку регіону та місцевого самоврядування. Результати дослідження висвітлено в аналітичній доповіді «Економіка регіонів у 2015 році: нові реалії і можливості в умовах започаткованих реформ» та 11 аналітичних записках.

Змістом виконання НДР «**Національна консолідація та інституційне забезпечення демократії в Україні**» (керівник – М.М. Розумний, д. політ. н., с. н. с., завідувач відділу розвитку політичної системи) став аналіз основних проблем та визначення шляхів їх вирішення у сфері організації роботи та нормативно-правового забезпечення функціонування органів державної влади в Україні; були вироблені рекомендації щодо підвищення ефективності інститутів народовладдя в Україні. Результати дослідження висвітлено в аналітичних доповідях: «Конституційні аспекти розподілу повноважень у системі вищих органів державної влади України»; «Партійне законодавство та розвиток політичних партій в Україні»; «Місцеві вибори 2015 р.: проблеми організації, підсумки, тенденції» та 11 аналітичних записках.

У ході виконання НДР «**Роль громадянського суспільства у національній консолідації, проведенні системних реформ та забезпеченні національної безпеки України**» (керівник – О.А. Корнієвський, д. політ. н., доцент, завідувач сектору відділу розвитку політичної системи) встановлено, що громадянське суспільство має значний потенціал зміцнення національної консолідації, визначено основні напрями підвищення ефективності державно-громадської взаємодії та сформульовані рекомендації щодо вдосконалення її конкретних форм та механізмів. Результати дослідження висвітлено в аналітичних доповідях: «Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики»; «Розвиток громадянського суспільства в Україні» та 7 аналітичних записках.

Змістом НДР «**Реалізація державної етнополітики у контексті завдань національної консолідації**» (керівник – А.М. Дегтеренко, к. політ. н., доцент, головний консультант відділу розвитку політичної системи) став аналіз ситуації щодо питань дотримання прав кримськотатарського народу в анексованому Криму; проаналізовано динаміку загальнонаціональної та регіональної ідентичності громадян України в умовах другого року збройного конфлікту на Донбасі; у контексті політизації етнічності в Україні розглянуто «русинське питання». Визначені маркери, навколо яких можна об'єднати українське суспільство. Результати дослідження висвітлено у аналітичній записці.

Під час виконання НДР «**Зміцнення гуманітарної безпеки української держави в умовах євро-**

пейської інтеграції та ескалації зовнішніх загроз» (керівник – С.І. Здіорук, к. філос. н., доцент, завідувач відділу гуманітарної безпеки) осмислено значущість освітньо-наукової системи, культури, релігійної царини в контексті зміцнення гуманітарної безпеки Української держави в умовах європейської інтеграції та ескалації зовнішніх загроз. Проаналізовано негативні наслідки неоліберального впливу Російської Федерації на освітню та наукову системи України в умовах неоголошеної війни. Встановлено, що основним пріоритетом культурної політики в системі національної безпеки є збереження й розвиток світоглядно-ціннісної матриці, зміцнення національної ідентичності та забезпечення сталого розвитку суспільства. Результати дослідження висвітлено в аналітичній доповіді «Безпекові виміри гуманітарної політики України» та 15 аналітичних записках.

У НДР «**Інформаційна політика України в Умовах гібридної війни**» (керівник – Д.В. Дубов, к. політ. н., с. н. с., завідувач відділу інформаційної безпеки та розвитку інформаційного суспільства) проаналізовано інформаційний супровід російської агресії в Криму, а також зроблено докладний огляд маніпулятивних прийомів, що використовувались РФ у забезпеченні цього процесу. Проведено системний огляд інформаційної активності терористичних організацій на сході України, основних інформаційних ресурсів та їх контентного наповнення. Розглянуто проблеми відновлення національного інформаційного мовлення на окупованих територіях, а також надано рекомендації із потенційного характеру такого мовлення. Результати дослідження висвітлено у аналітичній доповіді «Інформаційні виклики гібридної війни: контент, канали, механізми протидії» та 17 аналітичних записках.

Результати виконання НДР «**Трансформація громадської думки в контексті суспільно-політичних процесів в Україні**» (керівник – П.А. Бурковський, заступник завідувача аналітично-інформаційного відділу) висвітлено в аналітичній доповіді «Шляхи та перспективи примирення та реінтеграції в умовах збройного конфлікту на Сході України» та 100 аналітичних записках, присвячених суспільно-політичним та соціально-економічним подіям в Україні та за кордоном, подіям у окремих регіонах країни та їхньому впливу на формування громадської думки в Україні, стратегічним моніторингам соціально-економічного розвитку регіонів України.

У ході виконання НДР «**Оборонна і оборонно-промислова політика України в умовах зовнішньополітичних змін і внутрішніх реформ**» (керівник – А.І. Шевцов, д. т. н., професор, директор Регіонального філіалу Інституту в м. Дніпропетровську (нині – м. Дніпро)) проаналізовано вплив російського фактору на безпекову ситуацію та внутрішню динаміку прийняття рішень російською владою щодо відносин з Україною. Проаналізовано роль ядерного фактору у формуванні системи європейської безпеки. Визначено нові аспекти реалізації Спільної європейської політики безпеки й оборони ЄС та її вплив на безпеку України. Особливу увагу приділено питанням розвитку ракетно-космічної галузі України. Результати дослідження висвітлено в 10 аналітичних записках.

У НДР «**Пріоритети антикризової політики щодо реального сектору економіки України**» (керівник – О.В. Собкевич, к. е. н., с. н. с., завідувач відділу безпеки реального сектору економіки) відзначено, що в 2014–2015 рр. Україна втратила значну частину промислового, сільськогосподарського та транспортного потенціалу. Загострення соціально-економічної ситуації внаслідок розгортання бойових дій на Донбасі, а також низка системних проблем, накопичених у секторах економіки протягом останніх десятиліть, посилили негативні тенденції, спричинивши падіння економічної активності в усіх агрегованих видах діяльності. Тому державна антикризова політика сьогодні має формуватися як загальнонаціональна, коли рівноправними учасниками її розроблення й реалізації є держава, бізнес, а також наукові, громадські організації й інститути громадянського суспільства. Це вимагає глибокої дебюрократизації державного апарату. Результати дослідження висвітлено в 10 аналітичних записках.

У результаті виконання НДР «**Зовнішньополітичний вимір національної безпеки України**» (керівник – О.С. Александров, с. н. с. відділу проблем зовнішньої політики та міжнародної безпеки) проаналізовані актуальні зовнішньополітичні завдання України та напрацьовані конкретні пропозиції щодо стратегії й тактики зовнішньої політики держави в умовах кризи міжнародного безпекового середовища, російської агресії на сході України та анексії Криму за окремими напрямками, запропоновано оптимальну для України (за сучасних умов) систему забезпечення зовнішніх відносин і дипломатичної служби. Результати дослідження висвітлено в аналітичних

доповідях: «Зовнішня політика України в умовах кризи міжнародного безпекового середовища»; «Реформування системи забезпечення зовнішніх зносин та дипломатичної служби України» та 13 аналітичних записках.

У 2015 р. продовжувалася міжнародна співпраця зі згаданими вище офіційними міжнародними партнерами Інституту зі Словацької Республіки, Австрії, Азербайджанської Республіки, КНР, за Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН). Серед нових партнерів Інституту слід зазначити Центр передового досвіду НАТО з питань ядерної безпеки (м. Вільнюс, Литва), з яким 8 липня 2015 р. був підписаний Меморандум про наміри. Було розпочато активне співробітництво з Японською агенцією з міжнародного співробітництва (*JICA*).

Упродовж 2016 р. науково-дослідна діяльність Інституту здійснювалась у межах 16 НДР. Науковці Інституту тісно співпрацювали з іншими науково-дослідними установами, організаціями, центрами, фахівцями Адміністрації Президента України, РНБОУ, Кабінету Міністрів України, комісіями Верховної Ради України, міністерствами та відомствами.

Фахівці Інституту брали активну участь в експертному забезпеченні роботи української делегації в Тристоронній переговорній контактній групі з урегулювання ситуації на сході України. Директор Інституту В.П. Горбулін представляв Україну в політичній підгрупі у Мінських переговорах. Аналітичні матеріали, підготовлені підрозділами Інституту, надавалися Адміністрації Президента, Ради національної безпеки та оборони України та безпосередньо учасникам переговорного процесу від України.

До Адміністрації Президента України та інших органів державної влади направлено 256 аналітичних матеріалів, які подавалися у формі аналітичних записок, 17 аналітичних доповідей, 63 аналітико-прогнозних матеріалів та інформаційно-аналітичних розробок, 5 збірників матеріалів науково-практичних конференцій та науково-експертних матеріалів.

У цьому році за планом Інституту надруковано 4 монографії. Вийшли друком усі номери шоквартального збірника «Стратегічні пріоритети» та науково-практичного журналу «Стратегічна панорама», в яких загалом опубліковано 119 статей, із них 100 статей – науковців Інституту.

У 2016 р. на замовлення інших установ виконано 3 науково-дослідні роботи: «Розробка проекту нової редакції Морської доктрини України на період до 2035 року» (замовник – Державна установа «Держгідрографія»); «Дослідження щодо національного плану реагування на кризові ситуації» (замовник – Парсонс Гавернмент Сервісез Інтернешенл); «Формування господарського механізму розвитку сільських територій та вирівнювання просторово-територіальних диспропорцій соціально-економічної безпеки України» (замовник – Міністерство освіти і науки України).

У 2016 р. прийом до аспірантури здійснювався за спеціальностями: 051 Економіка, спеціалізація «Економічна безпека» та 052 Політологія, спеціалізація «Національна безпека» з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки відповідно до Ліцензії Міністерства освіти і науки України від 19.07.2016 № 856. Загальна чисельність аспірантів та докторантів – 54 особи, із них: 22 аспіранти денної, 22 – заочної та 4 – вечірньої форм навчання та 6 докторантів.

У 2016 р. у НІСД працювали дві спеціалізовані вчені ради з правом присудження наукового ступеня доктора (кандидата) наук: Д 26.718.01 – за спеціальностями 21.04.01 – економічна безпека держави (економічні науки) та 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів господарської діяльності (наказ МОН України від 09.03.2016 № 241); Д 26.718.03 – за спеціальностями 21.01.01 – основи національної безпеки держави (політичні науки) та 21.03.01 – гуманітарна і політична безпека держави (філософські науки) (наказ МОН України від 14.02.2014 № 153, наказ МОН України від 09.03.2016 № 241). Упродовж року докторантами, аспірантами, здобувачами – випускниками попередніх років було захищено 3 докторські та 6 кандидатських дисертацій.

За станом на 31 грудня 2016 р. в Інституті працювали 186 працівників, із них: докторів наук – 25, кандидатів наук – 58; вчені звання професора мають 16 працівників, доцента – 13, старшого наукового співробітника – 17. Почесне звання України «заслужений» мали 16 працівників.

У 2016 р. на основі домовленостей продовжувалася співпраця Інституту з усіма офіційними міжнародними партнерами, які згадувались у матеріалі щодо роботи у 2015 р. У 2015–2016 рр. НІСД разом із Японською агенцією з міжнародного співробітництва (*JICA*) реалізували масш-

табний проект з реалізації програми підтримки демократизації в Україні у рамках допомоги з боку Японії «Обмін знаннями та досвідом з метою відновлення демократії». Підсумком реалізації програми стало спільне українсько-японське видання «Будівництво демократій: Україна і Японія. Допомога Україні у справі демократизації з боку Японії у 2015 р.», перекладене російською та англійською мовами. Як і в 2015 р., Інститут виступив співорганізатором Другого щорічного Українсько-Словацького дискусійного форуму, на якому було підбито підсумки двостороннього наукового співробітництва протягом року.

Традиційно активно розвивався євроатлантичний напрямок міжнародного співробітництва Інституту, зокрема з ключовими партнерами Інституту, як-от: Офіс зв'язку НАТО в Україні, Представництво ЄС в Україні, Європейський центр досліджень проблем безпеки ім. Дж. Маршалла (ЦМ, США – ФРН), Консультативна місія Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки в Україні. У 2016 р. за участю Інституту погоджено положення та започатковано діяльність спільної Платформи Україна – НАТО з вивчення досвіду протидії гібридній війні в Україні на виконання відповідного рішення Комісії Україна-НАТО в рамках Варшавського саміту.

У рамках продовження співпраці з Консультативною місією Європейського Союзу в Україні 8 липня 2016 р. у НІСД відбувся семінар «Питання стратегічного планування у секторі цивільної безпеки», присвячений обговоренню методологічних підходів ЄС до стратегічного планування в секторі цивільної безпеки, а також перспектив подальшого сприяння зацікавленим міністерствам і відомствам України у розробці таких планів, у т. ч. й Інституту.

У 2016 р. Інститут спільно з іноземними партнерами виступив співорганізатором низки міжнародних заходів. Зокрема, 15–18 лютого 2016 р. відбулася Четверта міжнародна конференція «Співпраця між Україною та Литвою в умовах російської загрози» (м. Каунас, Литва), у якій, крім Інституту, взяли участь партнери: Міністерство закордонних справ Литви, Центр інформації та документації НАТО в Україні, Посольство Республіки Литва в Україні, Литовська асоціація атлантичного договору, Почесне Консульство Литви в Закарпатській області та м. Ужгороді.

У грудні 2016 р. Інститут брав активну участь в організації та проведенні в м. Вінниці Осінньої Академії НАТО «Встановлення довіри для України: досвід НАТО у примиренні через інформування та діалог» разом із Громадською організацією «Центр міжнародної безпеки», Донецьким національним університетом ім. Василя Стуса за фінансової підтримки Центру інформації та документації НАТО в Україні.

На виконання статутного завдання фахівці НІСД із залученням авторитетних науковців, представників громадських організацій та недержавних аналітичних центрів підготували й видали друком **Аналітичну доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році».**

У 2016 р. в Інституті підготовлені й надруковані кілька концептуальних робіт. У вибраних працях О.С. Власюка **«Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики»** розглянуто науково-методологічні підходи до формування системи національної безпеки, висвітлено еволюцію загроз національній безпеці, досліджено питання формування української національної ідентичності, людського розвитку, регіональної політики, інформаційної безпеки держави та реформування сектору безпеки, проблеми забезпечення національної безпеки України в умовах російської агресії.

У цьому ж році побачила світ монографія М.М. Розумного **«Виклики національного самовизначення»**, яке тлумачиться в роботі як складний процес самоорганізації спільноти, що стала на шлях модернізації. Цей процес включає в себе націоналізацію колективної свідомості, демократизацію політичного життя та інтеграцію в існуючі міжнародні зв'язки й комунікації. Кожне з цих завдань вимагає від національних лідерів та еліт інноваційного підходу, волі та унікальних інтелектуальних рішень.

У межах виконання теми **«Проблеми і шляхи забезпечення національної безпеки України в умовах посилення внутрішніх і зовнішніх загроз»** (керівник — О.О. Резнікова, к. е. н., с. н. с., завідувач відділу проблем національної безпеки) визначено недоліки у системі забезпечення національної безпеки України в умовах протидії гібридній агресії з боку РФ та запропоновано шляхи їх усунення. Розроблені рекомендації щодо врегулювання конфлікту на Донбасі. Під-

готовлені пропозиції щодо удосконалення низки нормативно-правових актів України у сфері національної безпеки. За темою НДР надруковано загалом 12 матеріалів у наукових фахових виданнях. Підготовлено 3 аналітичні доповіді та 10 аналітичних записок, 21 матеріал за такими напрямками: «Щодо стратегії дій України з мирного врегулювання конфлікту на Донбасі в контексті Мінського процесу»; «Матеріали до засідання контактної групи щодо амністії»; «Матеріали до засідання контактної групи щодо плану дій з політичного врегулювання в межах Мінського процесу».

Згідно з темою НДР **«Актуальні проблеми розвитку воєнної та воєнно-економічної складових сектору безпеки і оборони України»** (керівник — В.К. Горовенко, завідувач відділу воєнної та воєнно-економічної політики) досліджено основні ризики та загрози воєнній безпеці України протягом 2016 р. та у перспективі. Запропоновано перелік заходів, спрямованих на подолання наявних загроз і створення ефективного сектору безпеки і оборони. За темою НДР опубліковано загалом 6 матеріалів у наукових фахових виданнях. Підготовлено 11 аналітичних записок, 8 матеріалів за напрямками: «Пропозиції щодо створення системи імпорту товарів військового призначення України»; «Пропозиції щодо засідання Міжвідомчої комісії з питань оборонно-промислового комплексу».

За результатами виконання НДР **«Зовнішня політика як інструмент забезпечення національної безпеки України в Умовах кризи міжнародного безпекового середовища»** (керівник — О.С. Александров, завідувач відділу проблем зовнішньої політики та міжнародної безпеки) проаналізовано актуальні зовнішньополітичні завдання України та напрацьовані конкретні пропозиції щодо стратегії й тактики зовнішньої політики держави в умовах кризи міжнародного безпекового середовища, російської агресії на сході України та анексії Криму. Надруковано 13 матеріалів у наукових фахових виданнях. Підготовлено одну аналітичну доповідь, 19 аналітичних записок, матеріали за темами: «Вплив російської пропаганди на результати референдуму в Нідерландах»; «Щодо основних наслідків результатів референдуму про вихід Великої Британії з Європейського Союзу»; «Наслідки невдалого військового перевороту в Турецькій Республіці».

За результатами виконання НДР **«Забезпечення енергетичної та техногенної безпеки України**

в умовах євроінтеграції та подолання наслідків воєнного конфлікту» (керівник – О.М. Суходоля, д. держ. упр., професор, завідувач відділу енергетичної та техногенної безпеки) обґрунтовано пріоритетні механізми реалізації державної політики у сфері забезпечення енергетичної та техногенної безпеки України в умовах євроінтеграції та подолання наслідків воєнного конфлікту. Досліджено актуальні проблеми захисту критичної інфраструктури та техногенної безпеки. За темою НДР надруковано 10 матеріалів у наукових фахових виданнях. Підготовлено 2 аналітичні доповіді та 14 аналітичних записок, 8 матеріалів за такими темами: «Забезпечення діяльності Тристоронньої контактної групи під час Мінського переговорного процесу»; «Проведення заходів до 30-річчя Чорнобильської аварії» (доручення Кабінету Міністрів України); «Приєднання України до Центру НАТО з питань енергетичної безпеки» (доручення віце-прем'єр-міністра).

У ході виконання НДР **«Інструменти забезпечення економічної безпеки України в умовах зовнішньої агресії»** (керівник – Я.Б. Базилюк, к. е. н., доцент, завідувач відділу економічної безпеки) досліджено низку питань, пов'язаних зі збереженням макроекономічної стабільності країни в умовах воєнного конфлікту. Проаналізовано початок дії зони вільної торгівлі з ЄС, міжнародні санкції, накладені на Росію, наслідки референдуму в Нідерландах щодо Угоди про асоціацію ЄС з Україною та референдуму щодо виходу Великої Британії з ЄС. За темою НДР надруковано загалом 14 матеріалів у наукових фахових виданнях. Підготовлено одну аналітичну доповідь та 15 аналітичних записок, матеріал на тему «Інтереси України у відносинах з Туреччиною та Єгиптом».

У НДР **«Пріоритети фінансової політики в контексті подолання загроз фінансовій безпеці держави»** (керівник – Л.Г. Шемаєва, д. е. н., професор, завідувач відділу фінансової безпеки) визначено бюджетно-податкові важелі забезпечення фінансової безпеки держави; ключові напрями фінансового забезпечення бюджетної децентралізації в Україні; шляхи зміцнення боргової стійкості держави; механізми реформування фінансової політики у грошово-кредитній та валютно-курсовій сферах. Підготовлено 2 монографії, надруковано загалом 19 матеріалів у наукових фахових виданнях. Підготовлено 2 аналітичні доповіді та 12 аналітичних записок, 6 матеріалів за темами: «Рекомендації до асиметричних заходів України

у фінансовій сфері у відповідь на гібридну війну РФ»; «Інформаційно-аналітичні матеріали щодо заходів до проекту Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України».

У ході виконання НДР **«Протидія та подолання наслідків загроз соціальній безпеці України в умовах збройного конфлікту»** (керівник – О.І. Цимбал, д. е. н., с. н. с., завідувач відділу соціальної безпеки) обґрунтовано перспективні напрями та механізми реалізації державної соціальної політики в країні в умовах збройного конфлікту. Виявлено головні демографічні ризики в умовах соціальної нестабільності та воєнної агресії та визначено напрями їх нейтралізації. Загалом надруковано 27 матеріалів у наукових фахових виданнях. Підготовлено одну аналітичну доповідь та 12 аналітичних записок.

За результатами виконання НДР **«Управлінські та економічні механізми реформування регіональної політики в умовах анексії та тимчасової окупації частини території країни»** (керівник – А.О. Двігун, д. е. н., проф., завідувач відділу регіональної політики) проаналізовано проблеми соціально-економічного розвитку регіонів і територій України в умовах тимчасової окупації та анексії частини території країни і соціально-економічної нестабільності. Надано низку рекомендацій із використання інструментів державної регіональної політики для відновлення тенденцій стабільного розвитку у регіонах України. Надруковано загалом 62 матеріали у наукових фахових виданнях. Підготовлено одну аналітичну доповідь і 13 аналітичних записок, 19 матеріалів за темами: «Зауваження та пропозиції до проекту Стратегії розвитку Луганської області на період до 2020 року»; «Пропозиції до проекту Державної цільової програми розбудови миру в східних регіонах України».

У ході НДР **«Модернізація внутрішньої політики як ендогенний чинник національної безпеки»** (керівник – П.А. Бурковський, завідувач відділу розвитку політичної системи) вивчалися актуальні проблеми державного будівництва та демократичного розвитку України в умовах зовнішньої збройної агресії та соціально-економічної кризи. Підготовлені рекомендації щодо реформування окремих політичних інституцій, визначення засад стратегії державної політики стосовно тимчасово окупованих та звільнених територій у Донецькій та Луганській областях, сприяння національній консо-

лідації та розвитку громадянського суспільства. Опубліковано загалом 16 матеріалів у наукових фахових виданнях. Підготовлено 2 аналітичні доповіді та 28 аналітичних записок, а також аналітичні матеріали до засідання Ради регіонального розвитку (за дорученням Глави Адміністрації Президента України); на запит Генеральної прокуратури України – аналітичні матеріали щодо проблем конституційного транзиту; пропозиції до проекту Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України.

У НДР **«Пріоритети зміцнення гуманітарної безпеки держави в умовах зовнішніх загроз»** (керівник – Т.В. Черненко, к. філос. н., завідувач відділу гуманітарної безпеки) висвітлено актуальну проблематику української гуманітарної сфери в контексті зміцнення гуманітарної безпеки Української держави в умовах гібридної війни РФ. Надано пропозиції та рекомендації стосовно оптимізації зазначених напрямів політики гуманітарної безпеки України в умовах комплексних зовнішніх загроз. Надруковано загалом 20 матеріалів у наукових фахових виданнях. Підготовлено одну аналітичну доповідь та 17 аналітичних записок, 15 матеріалів, серед яких «Пропозиції щодо діяльності Ради з питань національної єдності» та експертний висновок щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації»».

Під час виконання НДР **«Комплексне забезпечення інформаційної безпеки України в умовах гібридної війни та подолання її наслідків»** (керівник – Д.В. Дубов, д. політ. н., с. н. с., завідувач відділу інформаційної безпеки та розвитку інформаційного суспільства) досліджено проблеми реалізації державної інформаційної політики на окупованих і звільнених територіях (ОРДЛО, АР Крим), визначено пріоритетні заходи їх вирішення та способи подолання. Надруковано загалом 14 матеріалів у наукових фахових виданнях, підготовлено 1 аналітичну доповідь та 16 аналітичних записок.

У ході виконання НДР **«Вплив суспільно-політичних та соціально-економічних подій в Україні та за кордоном на громадську думку»** (керівник – С.С. Кисельов, завідувач аналітично-інформаційного відділу) досліджено вплив на громадську думку процесів у внутрішній, регіональній, зовнішній, соціально-економічній політиці України, надано

рекомендації щодо формування громадської думки стосовно діяльності органів державної влади. Опубліковано 2 матеріали, підготовлено 1 аналітичну доповідь та 1 аналітичну записку. Здійснювалися: моніторинг-реакція на події у внутрішній, зовнішній політиці й економіці України – 33 випуски (надсилалися в електронному вигляді до Адміністрації Президента України); аналітично-інформаційний тижневий регіональний моніторинг подій – 34 випуски (надсилалися в електронному вигляді до Адміністрації Президента України); моніторинг україномовних та російськомовних публікацій з питань національної безпеки та оборони – 240 випусків. Готувалися матеріали до виступу Президента України на Раді регіонального розвитку.

За час виконання НДР **«Перспективи та загрози розвитку реального сектору економіки України в умовах макроекономічної нестабільності»** (керівник – О.В. Собкевич, д. е. н., с. н. с., завідувач відділу безпеки реального сектору економіки) здійснено аналіз поточного стану реального сектору економіки України, встановлено перспективні напрями його розвитку; запропоновано перелік заходів, спрямованих на запобігання загроз реальному сектору економіки України та забезпечення його діяльності в умовах макроекономічної нестабільності. Опубліковано 14 матеріалів у наукових фахових виданнях. Підготовлено 1 аналітичну доповідь та 11 аналітичних записок, а також 6 матеріалів за дорученнями, зокрема: «Пропозиції до проекту Державної цільової програми відновлення миру у східних регіонах України»; «Щодо Концепції розвитку автомобільних доріг Луганської області»; тези доповіді «Шовковий шлях як складова національної безпеки (покращання інвестиційного клімату та сприяння створенню нової України)».

За результатами виконання НДР **«Імплементация євроатлантичних стандартів в оборонну та оборонно-промислову політику України»** (керівник – А.І. Шевцов, д. т. н., професор, директор Регіонального філіалу НІСД у м. Дніпрі) визначені актуальні завдання забезпечення національної безпеки України в умовах протидії гібридній агресії РФ та обґрунтовані шляхи підвищення обороноздатності Української держави. Запропоновані можливі напрями активізації Мінського переговорного процесу. Визначені можливості розширення міжнародної співпраці вітчизняних підприємств з компаніями країн Заходу з метою впровадження передових технологій та євро-

атлантичних стандартів. Загалом опубліковано 11 матеріалів у наукових фахових виданнях. Підготовлено одну аналітичну доповідь та 5 аналітичних записок.

На виконання НДР «Українсько-російські відносини як чинник політики національної безпеки» (керівник – М.М. Розумний, д. політ. н., с. н. с., керівник Центру досліджень проблем Російської Федерації) розглядалися різні аспекти внутрішньої та зовнішньої політики РФ у контексті її протистояння з Україною. Запропоновані висновки та рекомендації з вироблення стратегії двосторонніх відносин України і РФ та захисту національних інтересів України. Надруковано загалом 9 матеріалів у наукових фахових виданнях. Підготовлено 10 аналітичних записок, 37 аналітичних оглядів подій зовнішньої та внутрішньої політики РФ.

У 2017 р. фахівці Інституту взяли участь у розробці доктрини інформаційної безпеки України. Вийшли друком колективна монографія «Світова гібридна війна: український фронт» і її скорочена англomовна версія «*The World Hybrid War: Ukrainian Forefront*».

Сьогодні пріоритетами прогнозно-аналітичної діяльності Інституту є:

- дослідження змісту, причин і наслідків гібридної війни Росії проти України;
- формування стратегії модернізації економіки України з урахуванням передумов і закономірностей кризового періоду відновлення національного господарства, забезпечення збалансованого розвитку економіки регіонів України;
- обґрунтування основних державних пріоритетів соціальної політики. Формулювання стратегічних орієнтирів реформування соціальної сфери країни;
- аналіз політико-культурних, інституційно-функціональних та структурно-інституціональних аспектів реформування політичної системи держави, нової територіальної організації влади в Україні; проблем активізації громадської участі в управлінні державою;
- визначення ролі релігійних чинників у поступі українського соціуму та місця конфесій

у вітчизняній гуманітарній політиці. З'ясування стану законодавчого забезпечення розвитку культурного середовища України, специфіки менеджменту в галузі національної культури. Визначення пріоритетів гуманітарної політики Української держави;

- аналіз ставлення громадян України до державної соціально-економічної, внутрішньої та зовнішньої політики;

- визначення місця України в європейському регіональному безпековому просторі. Дослідження методологічних підходів до аналізу оборонної сфери держави, розробка концептуальних засад і напрямів оборонної політики України в умовах російської агресії;

- визначення нових тенденцій розвитку системи європейської безпеки, формулювання стратегії та пріоритетних поточних завдань у відносинах України з ЄС;

- визначення напрямів підвищення ефективності функціонування ключових інституцій сектору безпеки; основних засад і напрямів реалізації військової реформи; досвіду реформування кримінальної юстиції та її інституціональних складників; актуальних проблем і перспективних шляхів реалізації антикорупційної стратегії України;

- вироблення рекомендацій та експертних висновків щодо дотримання прав і свобод національних меншин та етнічних груп; запобігання і протидії проявам расизму, ксенофобії, нетерпимості та інших конфліктів на ґрунті міжетнічних відносин; задоволення мовно-культурних, освітніх і релігійних потреб представників національних меншин; визначення та впровадження пріоритетів національно-культурного розвитку України;

- аналіз сучасної політики забезпечення енергетичної безпеки держави та визначення необхідних кроків на цьому шляху, пріоритетів інвестиційної політики в енергетиці, стану та головних проблем електроенергетичної галузі, напрямів удосконалення державного управління та регулювання в цій галузі;

- дослідження актуальних питань охорони природного довкілля та природокористування в Україні, які мають значний політичний резонанс.

25 РОКІВ СТРАТЕГІЇ, ЩО ТВОРЯТЬ УКРАЇНУ

- 1992** Участь у підготовці нормативних документів Президента України про створення Ради національної безпеки.
- 1993** Участь у розробці Воєнної доктрини України, Концепції національної безпеки України.
- 1994** НІСД входить до системи органів державної виконавчої влади, бере участь у підготовці програми Президента України «Шляхом радикальних економічних реформ – 1994».
- 1995** Підготовка Щорічної доповіді Президента України «Звернення Президента України до Верховної Ради України 4 квітня 1995 року», доповіді Президента України «Ми вистояли, ми стверджуємося».
- 1996** Наукова доповідь «Національна безпека України: сучасний стан, проблеми та напрямки їх вирішення».
- 1997** Участь у розробці «Концепції (Основи державної політики) національної безпеки України», проекту Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України». Перший проект «Послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України в 1996 році». Підготовка першої Білої книги нашої держави – «Оборонна політика України. 1997».
- 1998** Розробка урядової програми «Україна – 2010», монографія «Національно-політичні рухи та їхній вплив на державне управління». Перше число журналу «Стратегічна панорама».
- 1999** Розпочато роботу спільної спеціалізованої вченої ради НІСД. Монографії «Спеціальні інформаційні операції та пропагандистські кампанії» та «Спеціальні інформаційні операції».
- 2000** Підготовлено Проект Концепції національної безпеки України, Проект Воєнної доктрини України.
- 2001** Започаткований постійно діючий круглий стіл «Безпека економічних трансформацій», колективна праця «Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти». Монографія «Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращення».
- 2002** Ювілейна колективна монографія Інституту «Стратегії розвитку України: теорія і практика».
- 2003** Започатковано аналітичне видання «Україна: стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки».
- 2004** Монографії «Україна на шляху до НАТО: через радикальні реформи до набуття членства» та «Проблеми формування національної самосвідомості в Україні».
- 2005** Монографії «Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку», «Суспільно-релігійні відносини: виклики Україні XXI століття».
- 2006** Колективна монографія «Гуманітарна політика Української держави в новітній період», започатковано видання щоквартального збірника наукових праць «Стратегічні пріоритети».
- 2007** Експертна доповідь «Україна в 2007 році: внутрішнє і зовнішнє становище та перспективи розвитку». Проект Концепції Державної програми забезпечення конкурентоспроможності в процесі європейської і євроатлантичної інтеграції, наукова праця «Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети».
- 2008** Концепція гуманітарного розвитку України, монографії «Україна в 2008 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку» та «Україна у 2008 році: процеси, результати, перспективи. Біла книга державної політики».
- 2009** Біла книга державної політики «Україна в 2009 році: конституційний процес і перспективи країни». Монографія «Україна в 2005–2009 рр.: стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку».
- 2010** Підписано Меморандум про співробітництво й участь в українсько-словацькому проекті «Національний Конвент України щодо ЄС».
- 2011** НІСД став співорганізатором щорічного Міжнародного економічного Форуму (м. Криниця-Здруй, Польща).
- 2012** Участь у проекті «Україна 2020: політичний діалог на підтримку європейської інтеграції України».
- 2013** Проект Концепції соціального розвитку України на 2013–2023 роки. План дій щодо наближення України до підписання Угоди про асоціацію з ЄС «Європейський порядок денний для України – 2014» («European agenda for Ukraine – 2014»).
- 2014** Проект позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у сфері національної безпеки» із розробленням Проекту Стратегії національної безпеки України.
- 2015** Експертне забезпечення роботи української делегації в Тресторонній переговорній контактній групі з врегулювання ситуації на сході України. Створено Центр досліджень проблем Російської Федерації. Проект Енергетичної стратегії України на період до 2030 року. Збірник матеріалів «Зелена книга з питань захисту критичної інфраструктури в Україні», монографії «Україна і Росія: дев'ятий вал чи Китайська стіна», «Донбас і Крим: ціна повернення».
- 2016** Перше згадування НІСД у рейтингу The Lauder Institute, University of Pennsylvania «2016 Global Go To Think Tank Index Report». Започатковано діяльність спільної Платформи Україна – НАТО з вивчення досвіду протидії гібридній війні в Україні. Монографії «Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики», «Building Democracies: Ukraine and Japan. Japan's Democratization Assistance to Ukraine in 2015», «Виклики національного самовизначення». Монографію «Donbas and Crimea: return at what price?» удостоєно Персональної відзнаки Президента XXIII Національного «Форуму видавців у м. Львові».
- 2017** Участь у розробці Доктрини інформаційної безпеки України. Вийшла друком колективна монографія «Світова гібридна війна: український фронт».